

Involver elever og lærlinger i vurderingsarbeidet

Elever og lærlinger må få trening i å vurdere eget arbeid, reflektere over egen læring og faglige utvikling. Elever og lærlinger som er involvert i læringsarbeidet lærer bedre og blir mer motivert.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 12.11.2020

Rundskriv

Individuell vurdering Udir-2-2020

Å reflektere over egen læring og faglige utvikling er en svært viktig del av det å lære å lære, og sentralt i dybdelæring. Ved å involvere elever og lærlinger i vurderingsarbeidet får de et mer bevisst og reflektert forhold til

- hvor de er i sin læring
- hvor de skal
- hvordan de best kan komme dit.

Dette innebærer å stimulere elevene og lærlingene til å utvikle egne læringsstrategier og evne til kritisk tenkning. Dette handler også om at de vet hva de mestrer i faget, eller lærefaget, sett opp mot kompetansemålene i læreplanen. Når elever og lærlinger forstår egne læringsprosesser og den faglige utviklingen sin, bidrar det til selvstendighet og mestringsfølelse.

Ved å reflektere over egen og andres læring kan elever litt etter litt utvikle bevissthet om egne læringsprosesser. Elever som lærer å formulere spørsmål, søke svar og uttrykke sin forståelse på

ulike måter, vil gradvis kunne ta en aktiv rolle i egen læring og utvikling. Gjennom arbeid med faglige utfordringer vil elevene få kunnskap om hvordan de lærer og utvikler seg i faget. Dypere innsikt utvikles når elevene ser sammenhenger mellom kunnskapsområder, og når de behersker et mangfold av strategier for å tilegne seg, dele og forholde seg kritisk til kunnskap. Overordnet del 2.4

Hvordan involvere elever og lærlinger i vurderingsarbeidet?

Å involvere elever og lærlinger er et gjennomgående prinsipp i all undervisningsvurdering, og en forutsetning for å få til en læringsfremmende vurdering. I arbeid med læreplan, mål, kjennetegn og kriterier, bør de involveres slik at de får en forståelse for hvor de skal og hva som forventes av dem. Involvering kan også handle om å kunne være med på å bestemme hvordan de kan få vise kompetansen underveis i opplæringen.

Elever og lærlinger lærer mer og blir mer motivert når de får mulighet til å bruke faglig relevante tilbakemeldinger til å forbedre arbeidet eller prestasjonen sin. Det kan være lettere for dem å forstå og bruke tilbakemeldingene dersom læreren eller instruktøren involverer elever underveis i læreprosessen.

En del lærere og instruktører har etter hvert god erfaring med å la elever og lærlinger vurdere egne besvarelser, arbeid eller prestasjoner, og dermed gi tilbakemeldinger til seg selv før læreren supplerer eller eventuelt korrigerer.

Involvering av elever og lærlinger i vurderingsarbeidet er omtalt i forskrift til opplæringslova § 3-10.

Egen- og hverandrevurdering

Egenvurdering kan variere i tid og omfang, og spenne fra noen få minutters refleksjon til mer komplekse og tidkrevende aktiviteter. En del lærere planlegger at elever skal vurdere hverandres faglige arbeid, i tillegg til eget arbeid. Hverandrevurdering er ikke et forskriftsfestet krav, men kan være nyttig og læringsfremmende for elevene. Metoden forutsetter et godt og trygt læringsmiljø med tydelige faglige kriterier hvor tilbakemeldingene utelukkende baseres på faglige prestasjoner.

På samme måte som ved tilbakemelding fra lærer eller instruktør, bør tilbakemeldingene være konstruktive og peke fremover, slik at elevene og lærlingene kan hjelpe hverandre med å utvikle seg. Slik kan elever eller lærlinger være viktige læringsressurser for hverandre, og samtidig få god innsikt i eget læringsarbeid.

Eksempler på egen- og hverandrevurdering

Stopp og reflekter

Elevene eller lærlingene vurderer sitt eget arbeid ved å ta en pause på et par minutter og reflektere over hva de har lært. Kan også gjøres skriftlig.

Exitlapper (papirlapper eller digitale tavler)

Be elevene notere hva de har lært i løpet av læringsøkta. Da må elevene tenke over hva de har lært og læreren får nyttig informasjon om hva de har fått med seg. Læreren kan bruke tilsvarende teknikk for å kartlegge hva elevene kan eller mestrer på forhånd om et emne de skal i gang med. På bakgrunn av informasjonen kan læreren tilpasse opplæringen og starte der elevene er. Tilsvarende kan brukes i fagopplæringen for å kartlegge hva lærlingene kan om et tema eller en arbeidsprosess.

Del eksempler på besvarelser/produkter av ulik kvalitet

Be elevene eller lærlingene diskutere og rangere besvarelsene/produktene etter kvalitet og begrunne hvorfor. Det hjelper dem til å forstå hva som kreves av en bestemt type oppgave eller arbeid.

La elevene vurdere egen besvarelse/arbeid

Bli enig med elevene om hva de skal legge vekt på i vurderingen (vurderingskriterier eller kjennetegn), og be dem vurdere eller rette egne besvarelser. Mange lærere har også god erfaring med å la elevene foreslå egen karakter dersom læreren bruker karakterer som en del av undervisningsvurderingen. Dette krever øvelse med å forstå vurderingskriterier, kjennetegn på måloppnåelse eller kvalitetskrav, men gir god innsikt for elevene når de får det til. Metodikken krever at læreren sjekker ut at elevene har oppfattet vurderingskriteriene riktig, og at de foretar vurderinger som noenlunde samsvarer med lærerens. Dersom det er store sprik mellom elevenes og lærerens vurderinger, gir det et godt grunnlag for diskusjon om hva som kjennetegner en god besvarelse. Tilsvarende kan lærlinger bli utfordret på å vurdere eget arbeid.

Se etter egen læringsprogresjon

Elevene eller lærlingene vurderer og velger ut noen egne arbeider eller ser gjennom dokumentasjon (foto, lyd-/bildeopptak, beskrivelser) de har gjort gjennom opplæringen, som viser hva de har lært og den faglige utviklingen de har hatt. De må kommentere hvor de ser at de har forbedret seg. En strukturert variant av dette er mappemetodikk som egner seg godt for å dokumentere arbeider og synliggjøre faglig progresjon.

Læringslogg

Lær elevene og lærlingene å føre læringslogg hvor de beskriver hva de skal lære og egen faglig utvikling. Læringslogg gir også en god mulighet for læreren eller instruktøren til å følge med på den faglige progresjonen.

To stjerner og ett ønske

Eleven eller lærlingen vurderer sitt eget eller andres arbeid mot bestemte kriterier som er fastsatt på forhånd. De vurderer selv to ting de er fornøyd med (stjerner) og én ting som kunne vært bedre (ønske). Metoden kan brukes en-til-en eller mellom flere. Den kan også brukes som tilbakemelding på lærerens undervisning.

Spørsmål til egen praksis

1. Hvordan involverer du elever/lærlinger i opplæringen?
2. Hvilke metoder bruker du for å involvere elever eller lærlinger i diskusjonen om hva det skal legges vekt på i vurderingen av en oppgave/arbeid?
3. Hvordan gir du elevene eller lærlingene mulighet til å vurdere eget arbeid? Kan du gjøre dette på andre måter som gjør dem mer bevisst på egen læring?
4. I hvilken grad vurderer elevene eller lærlingene hverandres oppgaver/arbeid etter tydelige kriterier?
5. Hvordan legger du til rette for at elevene eller lærlingene øver på å vurdere egen utvikling og fremgang?

Spørsmål til skolen og lærebedriftens praksis

1. I hvilken grad er elever/lærlinger involvert i opplæringen og i vurderingsarbeidet på din skole/lærebedrift?
2. I hvilken grad diskuterer/deler dere erfaringer med å få elever/lærlinger involvert i opplæringen?
3. I hvilken grad diskuterer dere hvordan vurderingspraksisen på skolen/bedriften kan hjelpe elever og lærlinger til å lære bedre?